



13 februari 2019

nummer 76

Uitgave van de Leido Academy, het thema-netwerk voor LevenLang Leren

Heb je als derdejaars van de Bachelor ook tussentijds het Ad-niveau bereikt? Of ligt dat toch wat gevoeliger? (Ja!)

➤ Inleiding

Nu de Ad meer in beeld komt – zeker in de berichtgeving over de groeiende hbo-instroom – zullen werkgevers steeds vaker gaan kijken hoe deze opleiding past in het HRM-beleid. Werknemers die op mbo-4- of havo-niveau binnen zijn gekomen, werd vroeger de kans geboden om het hbo te gaan doen, dus de Bachelor. Nu is er ook de Ad.

Bij dit alles hoort normaal gesproken een vorm van monitoring door het bedrijf van de voortgang, want het is toch een investering in de persoonlijke en functionele ontwikkeling, dus ook van belang voor de organisatie. Dat betekent dat HRM graag bewijzen ziet.

In eerste instantie is er het propedeusediploma, het hebben afgerond van jaar 1, zonder een negatief studieadvies. Voor de Bachelor is dat diploma er nog, voor de Ad kan alleen maar een verklaring voor de eerste 60 punten worden afgegeven.

Het aardige is nu dat degene die de Ad volgt en doorgaat voor de Bachelor (en dat kan op voorhand al een bewuste keuze qua aanpak zijn geweest), tussentijds het Ad-diploma als bewijs van een geslaagde studievoortgang kan overleggen. Vervolgens is er nog twee jaar te gaan, maar ach, met alvast een hbo-diploma op zak zullen de meeste werkgevers zich geen zorgen maken over de progressie – die zal wel goed komen...

Maar hoe zit het met degenen die de ongedeelde Bachelor gaan doen en werkzaam zijn in een bedrijfstak alwaar ook Ad-functies zijn? En als ze moeten concurreren met anderen, hoe zal men dan omgaan met degenen die (alvast) een functie op 5 willen gaan invullen en waarbij de werkgever heel graag een bewijs op tafel ziet komen? De vraag die hieruit voortvloeit, is:

Kun je als hogeschool een nog studerende Bachelorstudent een verklaring verstrekken als het 'vermoeden' bestaat dat hij zover in de bacheloropleiding is gekomen dat er is voldaan aan de eisen die aan een Ad-opleiding zijn gekoppeld?

Specifiek: Kan er als zodanig in die verklaring worden vermeld dat de betrokkene minimaal het Ad-niveau heeft bereikt?

➤ De situatie

Je zou kunnen uitgaan van een volgende situatie waarin de betrokken student zich bevindt, als de vraag opduikt: Kan ik aantonen voor een functie die een Ad-diploma vereist, dat ik aan die eisen voldoe, of is er een andere manier om de werkgever te overtuigen?

Er is dan te denken aan de volgende parameters:

- De student zit in de hoofdfase van een deeltijdse Bachelor.
- Er zijn minimaal 140 punten behaald.
- De onderwijseenheden van de eerste twee leerjaren dan wel daarmee vergelijkbare leeruitkomsten zijn met voldoende resultaat afgerond.
- Er is een externe reden, aantoonbaar, om een verklaring te vragen waaruit blijkt dat de student (minimaal) het Ad-niveau bezit.

- Er is voor deze hbo-bacheloropleiding ook een inhoudelijk verwante Ad-opleiding binnen de hogeschool aanwezig.
- De hbo-bacheloropleiding kent een ongedeelde opbouw, dus er is geen sprake van een 2+2-structuur waarbij iedere student eerst de Ad haalt en daarna doorgaat voor de Bachelor.
- Er is wel sprake van een aantal gelijke dan wel gelijkwaardige onderwijsheden voor de Ad en de Bachelor.

➤ **Actie vereist**

Het is vanuit de context van de student zeker een terecht verzoek. Er zal in ieder geval op moeten gereageerd, als je dit goed beziet. Dat kan in principe ook, want in de wet staat dat iemand die de studie zonder diploma verlaat, recht heeft op een hogeschoolverklaring. Daarin staat wat er tot op dat moment met voldoende resultaat is afgerond, met nadere informatie over de studie op zich.

Deze student heeft echter niet de status van 'uitvaller', maar de reden voor de verklaring is vergelijkbaar nl. dat er een situatie is waarin nu of later kan worden aangetoond wat er is behaald.

Natuurlijk kan de student in dit geval simpelweg een uitdraai vragen uit het studentenbestand, met een cijferlijst (resultatenoverzicht). Daaruit zal blijken dat de eerste twee jaren zijn behaald, en nog wel wat meer. Echter, op de vraag of daarmee ook het Ad-niveau is bereikt en of dit simpel in de verklaring kan worden opgenomen, lijkt het antwoord gewoon 'nee' te moeten zijn.

Wat dan wel? Misschien moet deze student contact opnemen met de werkgever en vragen wat exact wordt bedoeld: een formeel Ad-diploma, een bewijs van het hebben bereikt van het Ad-niveau of gaat het om het kunnen functioneren op minimaal het werk- en denkniveau van NLQF-5. Het juiste inzicht hebben in de doelstelling kan al een heel stuk schelen...

Laten we toch maar uitgaan van een antwoord waarin het begrip 'Ad' voorkomt. Dat is een formeel erkend begrip, net als de Bachelor, dus dat klinkt in de oren van de werkgever en de HRM-afdeling toch een stuk beter.

Hieronder lopen we een aantal zaken door, om aan het eind toch maar met een mogelijk bevredigend voorstel te komen. Maar ongetwijfeld zullen de hbo-juristen hun tanden hierin willen zetten, dus laten ze dat vooral doen.

➤ **Ad-graad versus niveau 5**

Het is eerst goed om te stellen dat het bij een Ad-opleiding gaat om het behalen van de graad Associate degree, met het Ad-getuigschrift als bewijs ervan. In formele zin wordt er vervolgens gesproken over het hebben bereikt van het niveau dat hoort bij de Short Cycle Higher Education (SCHE) binnen het Bologna-proces (European Higher Education Area) met de zogenoemde Dublin Descriptoren (DD).

Echter, in ons land is in 2012 door een internationale commissie vastgesteld dat de Ad als onderwijskwalificatie tevens te vinden is op NLQF-niveau 5. Om die reden mag een hogeschool bij de accreditatie door de NVAO eveneens de NLQF-descriptoren gebruiken, naast de DD. Dat heeft te maken met de aangetoonde comptabiliteit voor die twee sets descriptoren.

Overigens zal dit allemaal nog beter in formele zin een plek worden gegeven in het Nederlandse systeem – zo is gepland – als per 1-1-2020 een wet van kracht wordt op basis waarvan op dit hbo-Ad-diploma formeel NLQF-5 moet worden vermeld – met een verwijzing naar EQF-5, als Europees referentie-raamwerk.

Hiervan uitgaande kan worden gesteld dat 'men' het wel heeft over 'het Ad-niveau', maar dat het eigenlijk zo is dat in formele zin het gaat om de Ad-graad die op niveau 5 van het NLQF is terug te vinden. Het is niet erg om in het spraakgebruik het te hebben over het Ad-niveau, dus het niveau van de Ad, maar dan moet iedereen wel weten waar het formeel om draait.

➤ **Twee jaren B is dus geen Ad**

Dit is nog wel een misverstand dat leeft bij degenen die niet alles rond de Ad hebben gevolgd. Er mag wel worden verwacht dat het binnen niet al te lange tijd verdwenen zijn, als de Ad zo blijft groeien als nu het geval is. Natuurlijk, met de Ad als programma binnen de Bachelor lag dit beeld voor de hand. Maar met de zelfstandigheid van de Ad als opleiding zal de eigen positie steeds sterker gaan worden.

Uiteraard kan een Ad-programma best een (flinke) overlap kennen met de eerste bachelorjaren, gelet op de inhoudelijke verwantschap van de opleidingen en het opleiden daarbij voor functies in eenzelfde bedrijfstak. Beide groepen studenten hebben echter hun eigen inschrijving en dus ook hun eigen specifieke status. Een heel belangrijk verschil is dat Ad'ers in wettelijke zin een afstudeerfase dienen te doorlopen, met een examen, en een tweedejaars student van de bacheloropleiding komt dit allemaal niet tegen.

➤ **Verdere analyse van de situatie**

Kijkend in het algemeen naar de situatie, zijn in ieder geval de volgende uitspraken te doen:

- Aangezien de Ad-opleiding een eigen afstudeerdeel kent en verder allerlei specifieke onderwijseenheden en elementen heeft of kan hebben – en die niet in de Bachelor voorkomen – en omdat de betrokkene Bachelorstudent niet als Ad-student staat ingeschreven, kan nooit onder deze omstandigheden een Ad-diploma worden afgegeven.
- Mede op basis daarvan kan dus niet worden vastgesteld dat de betreffende student minimaal het Ad-niveau heeft bereikt. Bovendien zou het wel erg vreemd zijn om vanuit de Bachelor via de Ad-opleiding een 'waardeoordeel' over de eerste bachelorjaren te vellen.
- Het zou echter wel zo kunnen zijn dat bij de bacheloropleiding aan allerlei onderwijseenheden een intern niveau is toegekend, gekoppeld aan de fases die daarbij worden onderscheiden. Op die manier is te stellen dat deze student voldoende eenheden heeft afgerond op een bepaalde wijze zodat op basis daarvan (dus een selectie ervan) kan worden gesteld dat het geheel aan eenheden minimaal is terug te vinden boven het niveau dat te positioneren is tussen 'mbo/havo' en 'hbo-Bachelor'.
- Ook zou een analyse kunnen uitwijzen dat het gaat om een groep onderwijseenheden (leeruitkomsten) van de Bacheloropleiding, samen een programma vormend dat in ieder geval vergelijkbaar is met het Ad-programma.
- Iets gek als terzijde: De hogeschool zou zo'n programma binnen de Bachelor als zodanig kunnen aanbieden bij het zgn. Nationaal Coördinatiepunt van het NLQF (in Den Bosch) en daar schalen ze (tegen betaling) het programma in op niveau 5. Dan mag je die niveau-aanduiding ook formeel gebruiken.
- Welke andere weg je ook bewandelt, het betekent nooit dat je mag stellen dat 'jouw programma' zich op niveau 5 bevindt (en vergelijkbaar is met het Ad-niveau). Dit is voorbehouden aan de NVAO door het te erkennen als een Ad-opleiding waarmee die direct zonder tussenkomst van het NCP op 5 wordt geplaatst, en daarnaast dus alleen maar aan het NCP van het NLQF.
- Maar het is niet voorstelbaar dat een hogeschool al deze moeite gaat doen...
- Een cruciale vraag is welke examencommissie (EC) verantwoordelijk is voor het vaststellen of iemand zich in een bepaalde positie bevindt. Is dat de EC van de bacheloropleiding of moet deze aankloppen bij de EC van de Ad-opleiding? Die commissies kunnen samenvallen (mag best, net als andere commissies)... maar in formele zin hebben ze ieder (als deel-EC) zeggenschap over hun eigen opleiding.
De EC van de Bachelor kan dus aan de EC van Ad vragen om te bezien of er voldoende eenheden in de Bachelor zitten die het mogelijk maken om te zeggen dat het geheel daarvan de Ad afdekt... Maar dan lijkt het erop dat de EC van de Ad op basis daarvan stelt: Als deze student zich nu snel formeel een tweede inschrijving bij de Ad pleegt... kunnen we de betrokkene na die beoordeling na een paar weken al het diploma uitreiken...
Er zijn dus nog steeds die eigen eenheden van de Ad (afstuderen e.d.) die niet snel kunnen worden 'afgedekt', dus die weg lijkt niet echt handig.
- Dus de EC van de Bachelor moet aan het werk. Want deze commissie is eindverantwoordelijk voor het afgeven van een document betreffende de studieresultaten en de waarde ervan.

➤ **Het document dus...**

Het gaat uiteindelijk om het afgeven van een document. Een hogeschoolverklaring wordt dus ingezet als iemand de hogeschool tussentijds verlaat, zonder diploma (staat in de WHW als optie). Daarnaast worden er regelmatig cijferlijsten beschikbaar gesteld (digitaal en misschien ook nog wel op papier).

In een opleidingsverklaring worden alle behaalde resultaten vermeld, eventueel met een supplement. Het gaat om een formeel document, namens de hogeschool en getekend door de examencommissie. Daaraan kunnen studenten rechten ontlenen. Een hogeschoolverklaring kan later worden gebruikt voor een herstart, of voor het vervolgen van de studie elders.

Maar beide documenten zeggen niets over het niveau. Een cijferlijst kan vermelden dat alles van de eerste twee jaren is behaald... maar dan is het nog geen Ad-niveau of niveau 5 (geen automatisatie). Het kan zo zijn dat een onderwijseenheid van de Ad pas in het derde jaar van de Bachelor zit of dat bepaalde eenheden van de eerste twee bachelorjaren helemaal niet bij de Ad voorkomen (en wat inhoudt dat een Ad'er die de Bachelor gaat doen, mogelijk iets moet inhalen of daarin alleen bepaalde afstudeerrichtingen kan en mag doen).

➤ **Naar een conclusie en aanbeveling**

Het is in ieder geval een interessante situatie en het zal geen uitzondering worden in de komende jaren. Dus het lijkt toch handig om ervoor te gaan zorgen dat hierover duidelijkheid komt.

Ter inspiratie: Eenzelfde situatie heeft zich in 2018 voorgedaan toen ineens de Ad-opleiding geen propedeusediploma meer mocht afgeven, en bij de Bachelor dat wel het geval bleef. Dit heeft geleid tot de aanbeveling aan hogescholen om aan degenen die erom vragen, een 'Ad-opleidingsverklaring', ook wel 'Ad-certificaat genoemd', af te geven als de eerste 60 punten zijn behaald. Mogelijk dat er Ad-aanbieders zijn die dit al standaard doen, met een feestelijke uitreiking.

Veel deeltijders willen en moeten dit document hebben om te kunnen aantonen dat ze verder kunnen worden bekostigd door het bedrijf (inzet, boeken, tijd...). HRM wil het veelal op papier zien.

Als de werkgever dus een bewijs wil hebben dat de student (werknemer) voldoende studieresultaten heeft behaald, kan een 'opleidingsverklaring' of een 'certificaat' worden afgegeven waarin staat dat hij of zij de eerste twee leerjaren heeft afgerond, dus 120 punten heeft behaald.

Mocht er evenwel door de werkgever expliciet worden gevraagd om een verklaring dat de werknemer in principe minimaal op het Ad-niveau zit – bijvoorbeeld omdat daar ook Ad'ers worden aangenomen en er functies voor Ad'ers zijn – dan wordt het een heel andere zaak. Zoals eerder in dit nummer is gemeld, is hetgeen in de Bachelor is gedaan in de eerste jaren nooit gelijk aan wat nodig is om de Ad te verwerven, in formele zin.

Als derhalve in de verklaring wordt gesteld dat het om het Ad-niveau gaat, wordt daarmee een verkeerde suggestie gewekt. Omdat de verklaring een formele status heeft (hogeschool, examencommissie), weet je nooit wat iemand ermee gaat doen.

Het is geen Ad... en werkgevers zouden vervolgens ook anderen kunnen gaan aannemen, of er worden studenten van die Bachelor 'geplukt' of ze worden gevraagd als ze in de laatste fase stoppen. Of een andere hogeschool die later deze persoon ziet binnenkomen, denkt dat het ook wel een soort Ad zal zijn... om vervolgens te constateren dat het papiertje formeel geen toelating biedt...

De beste oplossing in dit geval lijkt het afgeven van een 'opleidingsverklaring' waarin staat dat de student de eerste twee jaren van de Bachelor met succes heeft doorlopen. En dat op basis van de interne gegevens en de daarbij behorende vergelijking kan worden gesteld dat het daarbij gevolgde programma voldoende inhoudelijke raakvlakken kent met het afzonderlijke Ad-programma. En dat bovendien de Ad'er en degene die de eerste twee jaren van de Bachelor heeft afgerond, gelijke rechten bezitten nl. het kunnen afronden van de bacheloropleiding in twee jaren.

Dus heb het als Bacheloropleiding absoluut niet over het niveau aangezien je dat niet kunt vaststellen en omdat je niet het formele recht hebt om de vergelijking met het NLQF-niveau te maken.

Er kan mogelijk toch 'paniek uitbreken', zodanig dat het gaat om het moeten noemen van het begrip Ad – en dus met de suggestie dat iemand het niveau heeft bereikt dat gelijkwaardig is aan het niveau dat een Ad'er heeft.

Als dat in een vroeg stadium bekend is, moet deze student zich maar gewoon (op tijd) laten inschrijven als Ad-student (als een tweede inschrijving). De examencommissie kan vrijstellingen verlenen en bepalen wat nog moet worden gedaan. Maak er een extra 'flits-traject' van – in ieder geval voor het afstuderen – en dan komt er keurig, formeel en erkend een Ad-diploma tevoorschijn...